

Direktoratet for
samfunnssikkerhet
og beredskap

13

RAPPORT

Rapport fra
brannvesenets
tilsynsaksjon
med farlig stoff
i 2013

Utgitt av: Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap (DSB) 2013

ISBN: 978-82-7768-328-7

Grafisk produksjon: Erik Tanche Nilssen AS, Skien

RAPPORT FRA BRANNVESENETS
TILSYNSAKSJON MED FARLIG
STOFF I 2013

INNHOLD

1	BAKGRUNN OG HENSIKT	5
2	GJENNOMFØRING AV TILSYNSAKSJONEN	6
3	RESULTAT FRA TILSYNENE.....	7
4	ERFARINGER FRA TILSYNSAKSJONEN.....	9
5	KONKLUSJON	10
6	VIDERE ARBEID	11

1 BAKGRUNN OG HENSIKT

Forskrift av 8. juni 2009 nr. 602 om håndtering av brannfarlig, reaksjonsfarlig og trykksatt stoff samt utstyr og anlegg som benyttes ved håndteringen (forskrift om håndtering av farlig stoff) er gjeldende regelverk på gassområdet. Pliktene i forskriften retter seg mot ”enhver som håndterer farlig stoff”. Regelverket forvaltes av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) og både DSB og kommunen har hjemmel til å føre tilsyn med at bestemmelsene i forskriften overholdes. Kommunen ved brannvesenet fører tilsyn med anlegg med farlig stoff som oppbevarer mengder opp til mengdene definert i storulykkeforskriften. DSB fører tilsyn med storulykkevirksomhetene.

Da forskriften kom i 2009 ble det gjennomførte endringer bl.a. på gassområdet. Relevante endringer i denne sammenhengen er:

- Regime med tillatelser fra brannvesenet eller DSB ble opphevet. Kravene ligger nå i forskriften.
- Krav om elektronisk innmelding av farlig stoff til DSB.
- Tydeligere krav til kompetanse i alle ledd.
- Krav om uavhengig kontroll av definerte anlegg.
- Kommunen, i praksis brannvesenet, fikk hjemmel til å føre tilsyn.

Tilsyn med farlig stoff er et nytt fagområde for de fleste i brannvesenet. Tidligere ga brannvesenet tillatelse til oppbevaring av mindre mengder farlig stoff og kunne gå tilsyn med farlig stoff etter enkeltvedtak.

Brannvesenet hadde, da forskriften kom, behov for kompetansetilførsel. De har blitt kurset i tilsyn med farlig stoff av DSB. Opplæringen er nå lagt til Forebyggende kurs ved Norges Brannskole. DSB har ingen styringsrett overfor brannvesenet og ser det derfor som en viktig oppgave å legge til rette for at brannvesenet utfører tilsyn med farlig

stoff på en effektiv og ensartet måte. Tilsynsaksjoner med farlig stoff er valgt som et virkemiddel i en 4-års periode. DSB velger ut tilsynsområdet, utarbeider nødvendig informasjon og sammenstiller resultatene.

Tilsynsaksjon med farlig stoff ble første gang gjennomført i 2012. Dette var et pilotprosjekt for å se hvordan tilsynsaksjoner på dette området kunne fungere. Tilsynsaksjonen i 2012 var begrenset til 4 fylker og 2 ulike tilsynsområder. Troms og Finnmark utførte tilsyn på kuldeanlegg med ammoniakk og Telemark og Aust-Agder utførte tilsyn på forbruksanlegg med brannfarlig gass i boligselskap og industri.

Årets tilsynsaksjon rettet seg mot boligselskap tilknyttet gassanlegg med brannfarlig gass med fast rørrnett og tank. Utvelgelsen av tilsynsobjekt ble gjort ut fra at det bor mange mennesker i boligselskapene og at det vil føre til store konsekvenser hvis det skulle bli en gasslekkasje. Brannvesenet har også uttrykt bekymring for kjennskapen til bruk av gass hos styret og beboere i boligselskapene.

Tilsynsaksjonen ble gjennomført av brannvesen i hele landet i april måned.

Hensikten med aksjonen var å få en oversikt over etterlevelse av kravene i regelverket. Etterlevelse av regelverket vil redusere sannsynligheten for uhell og ulykker samt redusere konsekvensene ved en eventuell ulykke. I tillegg var det viktig å nå ut med informasjon om gjeldende regelverk til boligselskapene og bevisstgjøre de på håndtering av gass. Målet var å nå ut til så mange boligselskap som mulig.

Begrepet ”boligselskap” blir i rapporten brukt om boliger med flere leiligheter uavhengig av eierstruktur.

2 GJENNOMFØRING AV TILSYNSAKSJONEN

DSB planla tilsynsaksjonen med innspill fra brannvesenet. Det ble utarbeidet et dokument til brannvesenet med generell informasjon om hva som skulle kontrolleres, sjekklister og utdypende veiledning til den enkelte paragraf i forskriften. Utvelgelsen av punkter til sjekklister, ble gjort ut fra et sikkerhetsmessig perspektiv og for at det skulle være håndterbart for brannvesenet. I tillegg ble det utarbeidet et fakta ark med informasjon til boligselskap og beboere om krav i gjeldende regelverk.

Brannvesenet måtte bruke databasen ”FAST – anlegg og kart” for å få en oversikt over gassanleggene i eget område. FAST er databasen med oversikt over innmeldte anlegg med farlig stoff til DSB. Den er tilgjengelig for kommunen, brannvesenet, 110 sentralene, fylkesmann og fylkeskommunen.

Brannvesenet sendte varsel om tilsyn til de som hadde meldt inn anlegget. I de tilfellene der gasselskapet hadde meldt inn anlegget, var det i tillegg viktig å varsle boligselskapet. I varselbrevet ble det bedt om at opplyst dokumentasjon ble gjort tilgjengelig under tilsynet.

Etter gjennomført tilsynsaksjon, ble det sendt ut en spørreundersøkelse til brannvesenene for å få en oversikt over gitte avvik. I tillegg ønsket DSB innspill om gjennomføring av tilsynsaksjonen.

Brannvesenet følger opp at avvikene lukkes i de enkelte tilsynene.

3 RESULTAT FRA TILSYNENE

Brannvesenet gjennomførte til sammen 225 tilsyn under tilsynsaksjonen. Innmeldte boligselskaper i DSBs database var på gjeldende tidspunkt ca. 430. DSB er tilfreds med antall gjennomførte tilsyn. Flere brannvesen har oppgitt at de gjennomfører tilsyn med farlig stoff på andre tidspunkt enn under tilsynsaksjonen for å få disse tilsynene til å passe inn i det øvrige arbeidet.

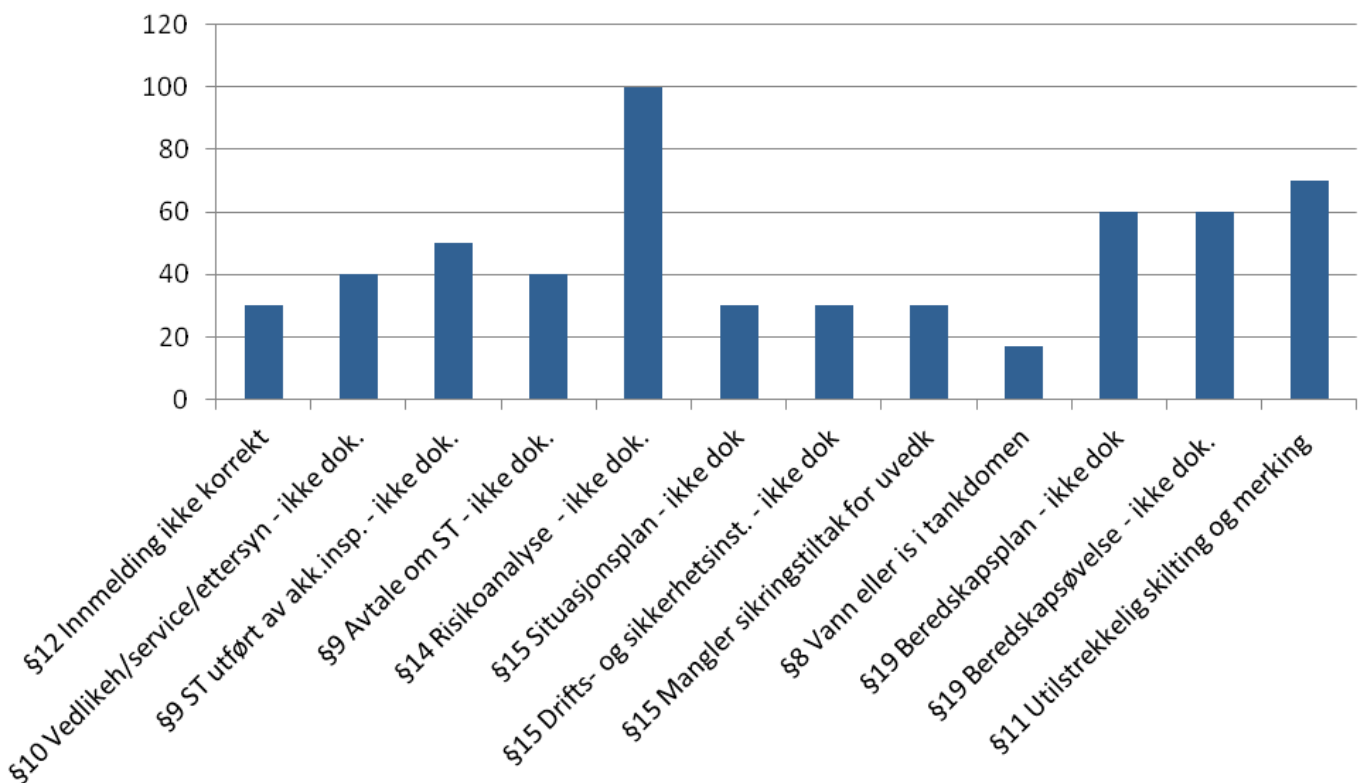
45 brannvesen svarte i spørreundersøkelsen at de har boligselskap med gassanlegg i sitt ansvarsområde. 75 brannvesen svarte at de ikke har denne type anlegg. Noen brannvesen har i tillegg gitt muntlig tilbakemelding om at de ikke har aktuelle gassanlegg i sitt område.

Vedlegg 1 til rapporten viser hvor mange anlegg som er rapportert inn i det enkelte fylke i spørreundersøkelsen og hvor mange tilsyn som er gjennomført.

Vedlegg 2 til rapporten viser antall avvik fra den enkelte paragraf i forskriften basert på sjekklista som ble brukt.

Figuren nedenfor viser avvik fra den enkelte paragraf i forskriften i prosent av antall tilsyn som er gjennomført.

Avvik i prosent

Figur 1. ST betyr systematisk tilstandskontroll

Kommentarer til resultatene

§12 Innmelding

I forskrift om håndtering av farlig stoff, er det krav om innmelding av farlig stoff til DSB. Innmeldingene gir DSB og brannvesenet en god oversikt over data for anleggene samt hvor farlig stoff anlegg er plassert i Norge. Det ble gitt avvik dersom anlegget ikke var meldt inn eller innmeldingen var feil. I etterkant av tilsynsaksjonen har DSB hatt mange henvendelser om registrering og endring av innmeldinger.

§§ 9 og 10 Vedlikehold/service/ettersyn og kontroll

Mange avvik ble gitt fordi det ikke kunne dokumenteres at det var utført vedlikehold og kontroll av anlegget og at driftsinstruks manglet. Det ble også gitt mange avvik fordi det ikke var inngått en avtale om systematisk tilstandskontroll på anlegget. DSB har fått tilbakemelding på at en feilkilde kan være at den som har deltatt på tilsynet fra boligselskapet ikke har vært kjent med at gasselskapet har utført vedlikehold og kontroll.

§14 Risikoanalyse

Ingen av tilsynsobjektene kunne dokumentere at det foreligger en risikoanalyse på anlegget. Risikoanalysen var enten ikke tilgjengelig eller så er den ikke utarbeidet.

§15 Forebyggende sikkerhetstiltak

Mange boligselskap manglet en situasjonsplan for anlegget. Det betyr at styret og beboere sannsynligvis ikke er kjent med hvor tank og rørføringer ligger. Mange avvik ble også gitt fordi det ikke var sikret at uvedkommende ikke hadde tilgang til tank/tankdom eller annet utstyr.

§8 Utstyr og anlegg

Tilsynet avdekket anlegg med vann og is i tankdom. Dette kan medføre uønsket trykkøkning i systemet dersom pustehullene på ventilene tettes igjen.

Figur 2. Tankdom full av is. (Foto: Oslo kommune, Brann- og redningsetaten)

§8 Utstyr og anlegg

Tilsynet avdekket anlegg med vann og is i tankdom. Dette kan medføre uønsket trykkøkning i systemet dersom pustehullene på ventilene tettes igjen.

§19 Beredskapsplikt

Mange boligselskap kunne ikke fremskaffe en beredskapsplan eller dokumentere at det var gjennomført beredskapsøvelse. Det er naturlig at beredskapsplanen i forhold til farlig stoff er en del av boligselskapets øvrige beredskapsplan og at den øves.

§11 Skilting og merking

Skilting og merking av gassanlegg var ikke tilstrekkelig i mange boligselskap. Det var både i forhold til å gi 3. person informasjon om brannfaren nær tankdom, at skilt var plassert lavere enn forventet snøhøyde med fare for påkjøring om vinteren eller at hovedstengeventilen ikke var tydelig merket med sin funksjon.

4 ERFARINGER FRA TILSYNSAKSJONEN

Tilsynsaksjon med farlig stoff ble godt mottatt av brannvesenet. De gir tilbakemelding på at de opplevde tilsynsaksjonen som nyttig og en god hjelp for å komme i gang med tilsyn med farlig stoff. Informasjon til styret og beboere om gjeldende regelverk var en viktig del av tilsynet, og flere boligselskap har også gitt uttrykk for at tilsynet samlet sett var nyttig.

Nytt krav om akkreditert kontroll av anlegg som representerer en potensiell risiko, ble innført i forskriften som kom i 2009. Boligselskap med gass faller inn under dette kravet. Nytt krav om akkreditert kontroll og tilsyn fra brannvesenet, har i den senere tid ført til mye fokus på sikkerhet i boligselskap som forbruker gass. Bransjen ønsket endringene i regelverket i 2009 velkomment og oppfølging gjennom tilsynsaksjoner og informasjon syntes godt mottatt også i dette miljøet.

Gassanleggene prosjekteres og installeres i boligselskapene av utbygger. Beboere flytter inn og velger et styre. Det er ulike eier/leieforhold når det gjelder gassanlegget og ulikt hvilke avtaler som foreligger for å ivareta sikkerheten. Styret og den enkelte beboer må forsikre seg om at anlegget til enhver tid er i sikkerhetsmessig tilfredsstillende stand. Det må inngås avtaler med virksomheter som har nødvendig kompetanse slik at sikkerheten til enhver tid er ivaretatt. Erfaringer fra tilsynsaksjonen viser at boligselskapene i mange tilfeller ikke kan dokumentere at sikkerhetskravene rundt gassanlegget er ivaretatt.

Gasselskapene eier i mange tilfeller gassanleggene og de sørger selv for vedlikehold og kontroll av anleggene. Tilbakemeldingen fra enkelte gasselskap etter tilsynsaksjonen var at av ressursmessige årsaker fikk de ikke vært tilstede på alle tilsynene fordi de ble utført i en begrenset periode. Gasselskapene har i ettertid oppgitt at det er de som i mange tilfeller oppbevarer den etterspurte dokumentasjonen for anleggene. Dette kan således være en årsak til de mange avvikene begrunnet i manglende dokumentasjon.

Mange boligselskap syntes å kjenne lite til hvordan sikkerheten ivaretas i forbindelse med bruk av gass.

Tilsynsaksjonen avdekket at boligselskapene har liten fokus på beredskapsplaner og brannøvelser. Tilsvarende fremkommer i undersøkelsen TNS Gallup har gjennomført for Norsk brannvernforening, If Skadeforsikring og DSB i forbindelse med Brannvernuke 2013. Beredskapsplaner og brannøvelser er et viktig sikkerhetstiltak i alle boligselskap. I boligselskap hvor det brukes gass, er det særdeles viktig at den enkelte beboer er kjent med hva de skal gjøre hvis det skjer et uhell.

5 KONKLUSJON

- Tilsynsaksjonen avdekket mange avvik fra forskrift om håndtering av farlig stoff.
- Boligselskapene kan i liten grad dokumentere at kravene i forskriften er oppfylt. Om det betyr at anleggene teknisk sett ikke er i sikkerhetsmessig forsvarlig stand er det vanskelig å konkludere med. DSB mener det er bekymringsfullt at mange boligselskap i liten grad kjenner til hvordan sikkerheten ivaretas ved bruk av gass.
- Boligselskapene syntes i liten grad å kjenne til gassanlegget som helhet. De må kunne forsikre seg om at anlegget er i sikkerhetsmessig tilfredsstillende stand og at de driftes, vedlikeholdes og kontrolleres i henhold til gjeldende bestemmelser. De bør også være kjent med situasjonsplanen for anlegget slik at eksempelvis andre aktiviteter på området tar hensyn til plassering av gasstank og rørføringer.
- Boligselskapene må i større grad forvisse seg om at beboerne er kjent med beredskapsplanen. Det er viktig at det gjennomføres brannøvelser og styret i boligselskapet kan be om bistand fra lokalt brannvesen. DSB har fokus på at øvelser er en viktig del av det forebyggende brannvern.
- Informasjonsbehovet til boligselskapene om bruk av gass, er stort. Det er fortsatt en informasjonsjobb å gjøre for de som drifter, vedlikeholder og kontrollerer gassanleggene samt de som utfører tilsyn og DSB.
- DSB er godt fornøyd med at brannvesenet har gjennomført 225 tilsyn under tilsynsaksjonen. Gjennom ”Melding om brannvern” har brannvesenet rapportert at det ble gjennomførte 559 tilsyn med farlig stoff i 2012.
- Ut fra erfaringer og resultater fra tilsynsaksjonen i 2013, vil myndighetene følge opp forskrift om håndtering av farlig stoff med tilsynsaksjoner også de to neste årene.
- Tilsynsaksjoner som virkemiddel er godt mottatt.

6 VIDERE ARBEID

Eier/bruker har ansvar for å lukke avvikene. Brannvesenet følger opp at avvikene lukkes.

DSB vil i samarbeid med brannvesenet og bransjen planlegge neste års tilsynsaksjon. Tilsyn med gassanlegg vil

være tema også i tilsynsaksjonen i 2014 og sikkerhet for 3. person vil prioriteres. I tillegg vurderes det å gjennomføre tilsynsaksjon også på andre anlegg med farlig stoff.

Vedlegg 1

Fylke	Antall anlegg innrapportert fra kommuner som har svart på spørreundersøkelsen	Antall tilsyn rapportert gjennomført
Akershus	40	40
Aust-Agder	18	18
Buskerud	84	10
Finmark	3	2
Hedmark	19	12
Hordaland	4	4
Møre og Romsdal	10	7
Nordland	2	0
Nord-Trøndelag	-	1
Oppland	18	10
Oslo	74	60
Rogaland	5	6
Sogn og fjordane	24	13
Sør-Trøndelag	5	5
Telemark	2	1
Troms	2	2
Vest-Agder	15	14
Vestfold	10	2
Østfold	21	18

Vedlegg 2 OVERSIKT OVER AVVIK TOTALT OG AVVIK FORDELT PÅ UNDERPUNKTER

Bestemmelse	Avvik totalt	Avvik pr underpunkt
§ 12 Innmelding av farlig stoff - Innmeldingen er ikke korrekt ut fra de faktiske forhold	75	
§ 9 Kontroll - Det er ikke utført systematisk tilstandskontroll av gassanlegget - Kontrollen er ikke utført av akkreditert inspeksjonsorgan/inspeksjonsorgan med dispensasjon eller teknisk kontrollorgan - Ikke inngått avtale om systematisk tilstandskontroll av gassanlegget	237	104 106 86
§ 10 Drift, vedlikehold og opphør - Det er ikke utført vedlikehold/service/ettersyn av gassanlegget	93	
§ 14 Risiko og risikovurdering - Det foreligger ikke risikoanalyse for anlegget	251	
§ 15 Forebyggende sikkerhetstiltak - Det foreligger ikke situasjonsplan for gassanlegget - Det foreligger ikke sikkerhets- og driftsinstrukser - Det er ikke gjennomført sikringstiltak slik at uvedkommende ikke får tilgang til tank/tankdom eller annet utstyr	169	73 61 46
§ 8 Utstyr og anlegg - Vann blir liggende i tankdom slik at ising kan skape problemer	39	
§ 19 Beredskapsplikt - Det foreligger ikke beredskapsplan - Beredskapsplanen er ikke øvet	248	144 134
§ 11 Skilting og merking - Anlegget er ikke tilstrekkelig skiltet og merket	156	

Nærmere forklaring til resultatene

Flere paragrafer i sjekklisten har mer enn ett spørsmål. Dersom det var flere avvik etter samme paragraf ble brannvesenet oppfordret til å samle avvikene i ett overordnet avvik med forklarende tekst i kommentarene.

I spørreundersøkelsen var det ønskelig å få fram så detaljert informasjonen som mulig. Totalt antall avvik er således ikke så interessant i disse tilfellene. Her er det avvikene fra underpunktene som gir informasjonen.

Direktoratet for
samfunnsikkerhet
og beredskap

DSB
Rambergveien 9
Postboks 2014
3103 Tønsberg

Tlf:
33 41 25 00

postmottak@dsb.no
www.dsb.no

/DSBNorge

@dsb_no

dsb_norge

dsbnorge

HR 2272

ISBN 978-82-7768-328-7

Desember 2013